

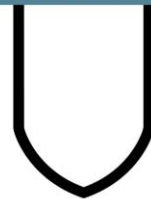
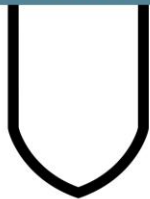

DE
VAMPIER-
JAGER
VAN DE
LAGE
LANDEN

EXPERTOPDRACHT &
DOCENTENHANDLEIDING

TIJDZALHETLEREN

historisch educatief ontwerp en advies

De vampierjager uit de Lage Landen

Expertopdracht

Docentenhandleiding

Gerard van Swieten (Leiden, 7 mei 1700 - Schönbrunn (Wenen), 18 juni 1772) was de lijfarts van Maria Theresia van Oostenrijk. De keizerin gaf hem opdracht onderzoek te doen naar geruchten rondom vampirisme in afgelegen delen van Oostenrijk-Hongarije. Zijn bevindingen noteerde hij in het traktaat *Vampyrismus* (1775). Van Swieten stond met zijn onderzoek model voor de vampierjager Van Helsing uit Bram Stokers *Dracula*. In deze opdracht leren leerlingen hoe zij uit een primaire bron informatie kunnen halen over zowel volksgeloof als verlicht denken.

Tijdsduur

1 lesuur van 50 minuten

Doelen

- Leerlingen leren verlicht denken herkennen in een primaire bron
- Leerlingen leren dat een (primaire) bron informatie kan geven over meerdere onderwerpen
- Leerlingen oefenen met het formuleren van een antwoord op een vraagstelling met bron

Beginsituatie

Bovenbouw HAVO/VWO. De leerlingen beschikken over kennis van de Verlichting, rationalisme en empirisme.

Vorbereiding

- Verdeel de klas in drietallen.
- Kopieer voor elk groepje het groepsblad
- Kopieer voor elke leerling het expertblad

Instrueren

Wat: Uit een primaire bron (het traktaat *Vampyrismus*) informatie halen over volksgeloof en de Verlichte kritiek daarop

Hoe: Ieder lid van het groepje van drie wordt een expert op een deel van de bron. Deze kennis deel je met je groepje zodat ieder groepje antwoord kan geven op de hoofdvraag: *Waarom past de kritiek van Van Swieten op het vampirisme bij het Verlichte denken?*

Waarom: Het Verlichte denken (empirisme en rationalisme) herkennen en kunnen omschrijven, vormt een onderdeel van het (eind)examenprogramma.

Uitvoeren

- Geef elk lid van het groepje van 3 een eigen bron (1, 2 of 3) en een eigen expertblad.
- Laat de leerlingen bovenaan hun eigen expertblad het nummer van de eigen bron noteren.
- Geef ca. 10 minuten leestijd: ieder lid van het groepje leest de eigen bron goed door en kan eventueel al voorbeelden van volksgeloof en Van Swietens argumentatie noteren op het eigen expertblad.
- Maak vervolgens groepjes van 3-4 leerlingen die dezelfde bron hebben gelezen, dus de nummers 1 bij elkaar, de nummers 2 idem, etc. . Maak deze expertgroepen niet groter dan 4 leerlingen: in kleine groepjes blijft de noodzaak van deelname aan het uitwisselen hoger.
- De expertgroepen bespreken in ca. 10 minuten hun eigen bevindingen met elkaar. Iedereen noteert op zijn eigen expertblad de besproken voorbeelden van volksgeloof en Van Swietens kritiek.
- Vervolgens keren de leerlingen terug naar hun eerste groepje van drie leerlingen. In de groepjes wisselen de leerlingen hun gevonden informatie uit.
- Tot slot noteren de leerlingen op het groepsblad hun antwoord op de hoofdvraag.

Nabespreken

- Klassikale bespreking van de gegeven antwoorden op de hoofdvraag van het groepsblad door:
 - verschillende groepjes het antwoord te laten voorlezen
 - te bespreken welke elementen van Verlicht denken te herkennen zijn
- of
- Leerlingen hun werk te laten nakijken met het antwoordblad.

Vervolg

Verlicht denken vormt een belangrijk onderdeel van de (eind)examenstof. Er zal nog vaker geoefend worden met het omschrijven en herkennen van Verlicht denken (aan de hand van primaire bronnen).

Bronvermelding

<https://www.gutenberg.org/files/30886/30886-0.txt>

Dit lesmateriaal is ontwikkeld door Tijd zal het leren.

Dit materiaal, of delen daarvan, mag worden gebruikt voor educatieve doeleinden en/of onderzoek, graag met verwijzing naar www.tijdzalhetleren.nl.

Het materiaal, of delen daarvan, mogen niet worden verkocht of op welke wijze dan ook voor commerciële doeleinden worden gebruikt.

Antwoordmodel

Expertbladen

Bron	Welke informatie geeft de bron over het volksgeloof in Oostenrijk-Hongarije van de 18 ^e eeuw?	Welke argumenten gebruikt Van Swieten om het volksgeloof te bekritisieren?
1	<p>Men geloofde dat de doden tot leven konden komen (magia posthuma). Deze levende doden voedden zich met het bloed van mensen en dieren en werden vampiers genoemd. De lichamen van vampiers blijven na de dood intact en verrotten niet. Als je het vlees eet van een dier waarvan een vampier het bloed heeft gedronken, word je na je dood zelf ook een vampier. Wanneer je tijdens je leven door een vampier gebeten bent, word je na je dood ook een vampier, tenzij je de aarde van het graf van een vampier hebt gegeten en je met het bloed hebt ingesmeerd. Lichamen die op dezelfde begraafplaats als een vampier worden begraven, veranderen ook in een vampier. Een vampier kun je uitschakelen door een staak in het hart te drijven en de vampier vervolgens te onthoofden.</p>	<p>Bovennatuurlijke verschijnselen zijn in feite toevalligheden met een (nog) onduidelijke natuurlijke oorzaak.</p>
2	<p>Het lichaam van een vampier verrot niet en droogt ook niet uit, maar blijft soepel. Wanneer een lichaam op hetzelfde kerkhof als een vampier wordt begraven, wordt deze dode ook een vampier. Vampiers moeten na de dood/na het opgraven worden verbrand.</p>	<p>Op basis van observaties is vast komen te staan dat een lichaam kan lange tijd na de dood (15 jaar) in een graf intact kan blijven, als dat graf niet wordt verstoord. In een goed afgesloten kist waar geen lucht bij kan komen, kan een lichaam lange tijd bewaard blijven, waarbij zelfs de huid nog soepel kan zijn. Uit de wetenschap blijkt dat bij kou lichamen ook langer goed intact blijven. Geruchten en ongecontroleerde verhalen moeten geen reden zijn om een gerechtelijk oordeel te vellen over iemand (of die persoon al dan niet een vampier zou zijn).</p>
3	<p>Door een beklemmend, angstig gevoel voelt men de nabijheid van een vampier. De duivel of een vampier kan soms het uiterlijk van een dier aannemen. Er bestaan heksen die met hun kruiden en spreuken iemand (dodelijk) ziek kunnen maken. Van hekserij verdachte overleden personen werden opgegraven en naar de beul gebracht (om te verbranden). Ook de kruisen van de graven werden verbrand.</p>	<p>Mensen praten elkaar angst aan. Onverklaarbare ziekten zijn niet het gevolg van hekserij/tovenarij, maar hebben een natuurlijke oorzaak die te achterhalen valt d.m.v. onderzoek/observaties. De volkse praktijken rondom vampirisme en hekserij zijn het gevolg van het ontbreken van duidelijke wetgeving. Bestuurders zouden op grond van kennis beter moeten weten dan het ongeschoolde volk.</p>

Groepsopdracht

Waarom past de kritiek van Van Swieten op het vampirisme bij het Verlichte denken? Geef antwoord op deze vraag door:

- de belangrijkste kenmerken van het Verlichte denken te omschrijven, en
- met minimaal twee voorbeelden uit de argumentatie van Van Swieten duidelijk te maken dat hier sprake is van het Verlichte denken.

Kern van een goed antwoord:

In de Verlichting gaat men uit van het rationalisme, wat inhoudt dat betrouwbare kennis enkel kan ontstaan door waarnemingen/observaties (empirisme) te combineren met verstandelijk redeneren. Onwetendheid kon op deze manier worden uitgebannen.

Van Swieten past bij het Verlichte denken, omdat (twee uit volgende):

- hij stelt dat voor elk (bovennatuurlijk) verschijnsel een natuurlijke oorzaak valt te vinden
- hij laat zien dat hij kennis baseert op wetenschappelijke observaties. Zo kan hij aantonen dat soms lichamen, doordat er geen lucht in het graf kan komen/door kou, soms lange tijd intact kunnen blijven.
- hij stelt dat het geloof in vampirisme/hekserij gebaseerd is op geruchten en angst (onwetendheid) en niet op rationeel denken
- hij vindt dat het ongeschoolde volk door de (verlichte) bestuurders van het volksgeloof moet worden afgebracht.

Bron nr

De vampierjager uit de Lage Landen Expertblad

Welke informatie geeft de bron over het volksgeloof in Oostenrijk-Hongarije van de 18^e eeuw?

Welke argumenten gebruikt Van Swieten om het volksgeloof te bekritisieren?

De vampierjager uit de Lage Landen

Groepsblad

Waarom past de kritiek van Van Swieten op het vampirisme bij het Verlichte denken?

Geef antwoord op deze vraag door:

- de belangrijkste kenmerken van het Verlichte denken te omschrijven, en
- met minimaal twee voorbeelden uit de argumentatie van Van Swieten duidelijk te maken dat hier sprake is van het Verlichte denken.

Bron 1 *Over vampirisme in het algemeen.*

Wanneer mensen buitengewone effecten waarnamen, waarvan ze de oorzaak niet herkenden, schreven ze die toe aan een hogere macht dan die welke mensen bezitten. De geschiedenis toont ons hiervan in alle eeuwen duidelijke sporen.

Nu is het zeker, en bevestigd door de Heilige Schrift, dat God met zijn almacht de meest verbazingwekkende werken tot stand heeft gebracht, hetzij rechtstreeks door zijn wil, hetzij door de heilige engelen, profeten, apostelen en andere heiligen. De geschiedenis van de kerk kan zelfs de meest ongelovige mensen ervan overtuigen dat deze wonderbaarlijke werken ontelbare keren plaatsvonden in de vroege dagen van het christendom. (...) Het is ook zeker dat de boze geest, met toestemming van God, werken deed die de natuurlijke oorzaken geheel te boven gingen. Wat er met onze Heiland gebeurde toen hij in de wildernis werd verleid, is alleen genoeg om het te bewijzen. Geen christen kan ontkennen dat er mensen waren die bezeten waren door de boze geest; bijgevolg heeft de boze geest macht over menselijke lichamen.

Zo is het ook waar dat de duivel door tumult, door afschuwelijke waanvoorstellingen etc. de mensen angst aanjoeg. Zelfs de protestanten erkennen dat de heidenen in India allemaal de slechtheid ervaren van hun vervloekte Meesters die zij dienen; maar zodra ze door de zaligheid van het heilige sacrament van de doop verlost zijn van de slavernij van de duivel, en leden van de kerk zijn geworden er een einde komt aan al deze duivelse waanvoorstellingen, wat de aanleiding is tot de bekering van zeer vele heidenen.

De vraag is hier dus niet 'Zijn zulke buitengewone effecten mogelijk?', maar de hele moeilijkheid is om aan te tonen dat het om toeval gaat; en wanneer dit gebeurt ook te bewijzen dat het een toeval is, dat de krachten van natuurlijke oorzaken overstijgt.

Sinds het ontstaan van de wetenschappen zijn de meest natuurlijke oorzaken van dit soort gebeurtenissen, die onwetenden voor een raadsel deden staan, het duidelijkst ontdekt. In vroege tijden, bijvoorbeeld, leefden hele volkeren in de meest vreselijke angst voor de duisternis, die voor hen een wonder leek. Maar de verbetering van de wetenschap heeft al deze angst weggenomen. Dit schouwspel, dat ooit zo angstaanjagend leek, veroorzaakt geen angst meer. We bewonderen heel rustig de almacht van de Schepper, die deze grote [hemel]lichamen rond rolt in zo'n oneindig brede ruimte, met zo'n nauwkeurigheid, gedurende zoveel eeuwen dat zelfs de zwakste menselijke geest erin is geslaagd om dezelfde herhaling te voorspellen en daarmee te kunnen rekenen.

Het buskruit, de elektrische effecten, de verblindende effecten van spiegels en andere optische trucs zijn van zo'n kwaliteit dat je iedereen die er niet bekend mee is kan verbazen. Veel oplichters hebben ze ook gebruikt om het goedgelovige publiek ervan te overtuigen dat zij de grootste tovenaars zijn. Het is ook waar en zeker dat hoe meer de kunsten en wetenschappen toenemen, hoe meer de wonderen afnemen. De magie van de doden (*magia posthuma*), waarover het hier gaat, dient als nieuw bewijs, omdat al deze gebeurtenissen alleen voorkomen in gebieden waar onwetendheid nog heerst. Het is ook waarschijnlijk dat de oude Grieken er de belangrijkste auteurs van zijn.

Tournefort was een geleerde en verlichte lijfarts en tegelijkertijd de meest bekwame botanicus of kruidkundige van zijn eeuw, aangezien hij door Lodewijk XIV, de koning van Frankrijk, naar Griekenland was gestuurd om de kruiden te zoeken die de oude Grieken grotendeels verkeerd hadden beschreven. Hij was zelf aanwezig en zag heel dichtbij het lichaam dat beschuldigd was van *magia posthuma* [tovernarigheid na de dood = vampirisme]. Hij zag ook alle middelen die kunnen worden gebruikt om te voorkomen dat de duivel dit lichaam gebruikt om de levenden angst aan te jagen. Deze gebeurtenis kan laten zien wat men moet denken van wat er in Hongarije gebeurde in de dorpen van de Haydonen aan de overkant van de Tisza richting Transsylvanië in 1732. Verhalen over de magie van de doden (*magia posthuma*) circuleerden destijds veelvuldig in die gebieden. De doden, die zo boosaardig waren, werden vampyri genoemd en men geloofde dat ze het bloed van zowel ons mensen als dieren zoogden. En als een mens iets van het vlees van zo'n beest had

gegeten, werd hij zelf ook een vampier. Men wordt ook een vampier (activus) wanneer men in het leven het slachtoffer (passivus) wordt van een vampier, tenzij men eerst de aarde van het graf van een vampier had opgegeten en zich met hetzelfde bloed had ingesmeerd. Deze gebeurtenis is mij echter helemaal niet bekend en ik meen dat de mondelinge verhandeling (processus verbalis) over het verloop ervan in het begin van 1732 op de daarvoor bestemde plaatsen is ingediend.

De ceremonies die moesten worden gehouden, werden bevolen door de hadvagy of baljuw van de plaats, die behoorlijk ervaren moet zijn geweest in vampyrische zaken. Een zeer scherpe staak werd door de borst van de vampier en door zijn hele lichaam gestoken. Toen werd zijn hoofd eraf gehakt. Alles werd verbrand en de as werd in de put geschraapt. Je kunt snel vampier worden, omdat vampirisme net zo besmettelijk is als schurft. Er wordt ook aangenomen dat het lichaam van een vampier in korte tijd al die lichamen, die daarna op hetzelfde kerkhof worden begraven, in vampiers zal veranderen, als de eerste niet op tijd wordt vernietigd.

Maar aangezien ik geen informatie heb over alle omstandigheden, zal ik me tevreden stellen met het maken van een paar opmerkingen over die incidenten die pas onlangs zijn onderzocht door mensen die niet bevooroordeeld zijn, maar die helder zien en niet gemakkelijk voor de gek gehouden kunnen worden.

(...)

De buitengewone gebeurtenissen die men wenst te zien, kunnen in de volgende twee punten worden samengevat. Ten eerste dat de lichamen van de tovenaars van de doden of vampiers niet rotten, maar heel en bij elkaar blijven. Ten tweede dat de vampiers de levenden verstoren door verschijningen, onrust en druk. Over deze twee punten zal ik zo kort mogelijk enkele opmerkingen maken.

Bron 2 Rotten vampierlichamen?

Een lichaam is gewoonlijk geneigd tot verrotting, waarbij alle delen van het lichaam, behalve de benen, bijna geheel verdwijnen en er slechts een klein beetje van een zeer lichte aarde overblijft. Maar deze verrotting vindt langzaam in het graf plaats, wanneer het graf niet wordt verstoord. Dit wordt bewezen door het feit dat als men vijftien jaar na een begrafenis een kist opent en ervoor zorgt dat men niet tegen de kist stoot, het lichaam er ongedeed in lijkt te liggen. Je ziet de hele gezichtsstructuur en al het andere. Maar zodra je de kist een beetje beweegt, verkrumelt alles tot stof en blijven alleen de botten over.

Omdat de doden op tijd plaats moeten maken voor hun opvolgers in het graf, is er op veel plaatsen 15 jaar verstreken voordat de doodgravers geen lichaam mogen verplaatsen. Ik ben verschillende keren bij de opening van de graven geweest, zodat de doodgravers heel langzaam een paar doodskisten voor me openden. Dit overtuigde me ervan dat we na onze dood geen voedsel voor de wormen zouden worden, althans niet altijd, omdat anders de vorming van het gezicht niet zou zijn gestopt.

Wanneer de graven worden geruimd, vindt men soms hele lichamen die niet verrot zijn, maar eerder uitgedroogd, van een lichtbruine kleur, en nog steeds zeer hard vlees hebben, zonder ooit tevoren gebalsemd te zijn. Een doodgraver verzekerde me dat je op honderd doden er gewoonlijk één vindt die alleen maar verdroogd is en niet aan het rotten is. Hieruit concludeerde ik dat, zonder de hulp van een bovennatuurlijke oorzaak, een lichaam vele jaren onaangetast zou kunnen blijven.

Ik weet heel goed dat er wordt gezegd dat het lichaam van een vampier niet alleen onbederfelijk blijft, maar dat het vlees ook vers blijft, de ledematen hun soepelheid behouden. Maar ook dit treffen we aan zonder bovennatuurlijke oorzaak. Ik was aanwezig toen de kisten werden geopend met de lichamen van de twee aartshertoginnen die in Brussel waren gestorven en naar Wenen waren gebracht. De gezichten waren intact en het puntje van de neus beweegbaar. Het is waar dat ze gebalsemd waren; maar de daarbij gebruikte aromatische kruiden waren al zonder de minste geur. Deze conservering moet daarom in de eerste plaats worden toegeschreven aan de goed gesloten loden kisten, die nergens lucht doorlieten en zo verrotting verhinderden. Ik concludeer daarom dat als een kist goed gesloten is, en als de grond hard en dicht is en steviger wordt gemaakt door koude lucht na de begrafenis, of als er om een andere reden geen lucht in de kist kan komen, er geen verrotting plaatsvindt, of een zeer trage.

Een paar maanden geleden las ik een kleine Engelse verhandeling, die in 1751 in Londen in gedrukte vorm aan het licht kwam, en daarin vond ik een opmerkelijk en goed bewezen toeval. In februari 1750 werd in het graafschap Devonshire in Engeland het graf van een familie geopend en tussen de vele botten, waaronder rotte doodskisten, werd een hele houten doodskist gevonden. Ze openden het uit nieuwsgierigheid en troffen het hele lichaam van een mens aan, waarvan de vlezige delen nog hun natuurlijke stevigheid hadden en de ledematen, zoals oksels, ellebogen en alle vingers waren erg flexibel waren. Als je op het gezicht of de rest van het lichaam drukte, veerde de huid weer terug. De baard was zwart en wel tien centimeter lang. Het kerkregister bewees dat er sinds 1669 niemand hier meer was begraven. Hier hebben we dus een Engelse vampier die al meer dan 80 jaar stil in zijn graf ligt en niemand lastigvalt.

In deze verhandeling vindt men meer van dergelijke toevalligheden, vooral wanneer de graven zeer diep in droge aarde liggen. Daarom wordt algemeen aangenomen dat wanneer dergelijke lichamen worden blootgesteld aan de open lucht, ze spoedig zullen verrotten. Dit is voldoende om aan te tonen dat het rotten niet de hele tijd gebeurt, en meestal slechts langzaam, vooral als de aarde goed gesloten is door de kou, of de kist zelf goed beschermd is tegen de lucht.

Laten we nu de incidenten onderzoeken die worden aangehaald om de vampyrische aard te bevestigen. Rosina Polakin sterft op 22 december 1754, maar ze wordt op 19 januari 1755 opgegraven en uitgeroepen tot vampier die het waard is om verbrand te worden omdat

haar lichaam nog niet is weggerot. Anatomische wetenschappers houden lichamen in de winter zes weken tot twee maanden in de open lucht, zonder verrotting. Hierbij moet ook worden opgemerkt dat deze winter extreem koud is geweest. De andere lichamen in deze zaak waren grotendeels wel verrot, maar dat was niet genoeg. Ook deze moesten het vuur in. Wat een onwetendheid en verschrikkelijke domheid! In kerkelijke geschriften van de plaats Olmütz spreekt men van bepaalde tekens die zouden zijn gevonden op de lichamen van de vampiers, maar deze worden nergens beschreven. Twee barbieren, die nog nooit een geopend lichaam hebben gezien en geen woord weten over de bouw van het menselijk lichaam, zoals ze zelf bekenden aan de inspecteur, zijn de getuigen op wiens aandringen het vonnis tot verbranding wordt uitgevoerd.

Het is waar dat de commissaris van Olmütz in veel van deze gevallen niet eens kan vertrouwen op de expertise van een barbier. Blijkbaar is het genoeg dat twee kerkelijke functionarissen hun oordeel geven over een geval van vampirisme. Zoals uit de dossiers blijkt, was er in het jaar 1723 een geval geweest waarbij het lichaam van een man 13 dagen na zijn dood werd verbrand, op grond van het feit dat zijn grootmoeder een slechte reputatie had in de parochie. In 1724 was het lichaam van een andere man verbrand (18 dagen na zijn dood), alleen maar omdat hij een vriend van de voormalige man was. Het simpele feit dat iemand de vriend was geweest van een vermeende vampier was voldoende om tot dat oordeel te komen. Het lichaam van een andere man werd twee dagen na zijn overlijden gecremeerd om geen andere reden, zonder verdere getuigenis, dan omdat het lichaam er na het overlijden gezond en wel uitzag en de ledematen nog soepel waren.

Alles wat hierboven is geschreven, laat duidelijk zien dat het behoud van een lichaam zonder rotting door heel natuurlijke oorzaken kan gebeuren; en die rot, als het gebeurt, gebeurt langzaam. En dat een aantal factoren (zoals voorafgaande ziekte, luchttemperatuur, bodemconsistentie en vele andere) deze dingen beïnvloeden. Uit dit alles blijkt ook duidelijk dat de kerkeraad van Olmütz de lichamen eigenlijk niet genoeg tijd heeft gegeven om te rotten, en dat dit "teken" voor postume magie dus volledig van nul en generlei waarde is.

Om deze verkeerde reden zijn de meest absurde conclusies getrokken. Want er is geconcludeerd dat een vermeende vampier zijn boosaardigheid zou doordringen in alle lichamen die na hem in dezelfde rij met graven zouden worden begraven. Want natuurlijk moeten deze lichamen minder zijn verrot dan andere die voor de vampier zijn begraven. Door dit soort mooie redeneringen besloot de kerkeraad van Olmütz op 23 april 1731 om de dode lichamen van negen mensen te laten verbranden (waarvan zeven kinderen), omdat beweerd werd dat ze waren besmet door een vampier die voor hen was begraven in dat kerkhof. De dode lichamen die vóór de „vampier“ waren begraven, zijn gespaard gebleven, ook al konden de commissarissen Wabst en Gosser bewijzen dat zelfs die lichamen nog onverrotte delen en zelfs wat bloed bevatten. Ze hebben ook bewezen dat de twee bovengenoemde barbiers leugens hebben verteld.

Bron 3 Of vampiers de levenden achtervolgen

Laten we nu eens kijken naar de beweringen dat deze gedeeltelijk of geheel onverrotte lichamen de oorzaak zijn van verschijningen of manifestaties. Ten eerste moeten we opmerken dat er geen enkele getuige is die beweert dat de doden aan de levenden verschijnen, maar alleen dat men een angst en beklemming voelt die tot slapen dwingt. Ik laat het aan uw oordeel over om te beslissen of deze goede mensen, wier verbeeldingskracht wordt overgenomen door dagelijkse berichten over geesten en andere onzin, een andere keuze hebben dan 's nachts bang te zijn? Uit het onderzoek van de commissarissen blijkt dat sommige mensen beweren dat hun angst is overwonnen door te gaan liggen, terwijl anderen beweren dat hun angst is overwonnen door rechtop te gaan zitten. Trouwens, het is bekend dat angst angst voortbrengt.

Anderen meenden een hond, een kalf, een varken, een kalfskop, enz. te zien of te horen. Was het nodig dat de duivel, om een dood menselijk lichaam tot leven te wekken, verscheen in de gedaante van een hond of een kalf? Er is niet het minste verband tussen de oorzaak en het gegeven gevolg. Een hond, een kat vooral, als ze zwart zijn en 's nachts worden gezien, zijn altijd de duivel, of een geest die op de binnenplaats of elders op de loer ligt. Zelfs een zeug die langs een huis gromde, werd (zoals sommige getuigenissen beweren) aangezien voor een vampier die was opgestaan. Ik zou me schamen als ik alle grillen in deze getuigenissen zou moeten herhalen.

Het is echter tijd om ook iets te zeggen over de oorsprong van deze gebeurtenis. Een zekere dame uit Sallinger, ook wel bekend als Wenzel Richterinn, werd 18 maanden geleden begraven. Nu doen ze alsof ze een heks was en dat al het kwaad van haar komt. Maar waar zijn de bewijzen dat ze een heks was? Deze goede vrouw deelde medicijnen uit en haar zoon ontdekte enkele van haar geheimen. Het waren krabogen, die ze weekte in water, wat kruiden en specerijen, etc. zonder het minste spoor van bijgeloof. Maar een keer, om haar genezingen mooier te maken en het geheim nog groter te maken, gaf ze een zieke man opdracht gaf om vier daalders in een van zijn hemden te naaien en die naar haar op te sturen, in ruil voor het medicijn.

Nu wordt beweerd dat deze patiënt betoverd is, maar de inspecteurs onderzochten hem en merkten op dat hij leed aan een ernstige maar heel natuurlijke ziekte, namelijk Colica Pictonum [wellicht loodvergiftiging] die de patiënt in alle ledematen samentrok en samentrok of rukte. We zijn druk bezig met het behandelen van zo'n patiënt in het plaatselijke Burgerspital.

Een andere keer zou ze de dag hebben voorspeld waarop een zieke beter zou moeten worden. Dit zijn de bewijzen dat ze een heks was. Het heeft er alle schijn van dat dit bewijs tijdens haar leven niet als geldig of voldoende werd beschouwd, want ze ontving de heilige sacramenten en stierf in de schoot van de Kerk. Ze werd ingewijd in het graf met christelijke ceremonies. En 18 maanden na haar dood zou ze dan een heks zijn die het waard is om gecremeerd te worden. Op dergelijke redeneringen is dit hele verhaal gebouwd en zonde na zonde begaan, zelfs (als ik het durf te zeggen) heiligschennis gepleegd.

Men heeft de vrijheid en veiligheid en de rustplaats van het graf geschonden; de goede naam van de overledenen en hun families die een soortgelijk lot zouden moeten afwachten, is geschonden; als dergelijke misbruiken niet zouden worden afgeschaft. De dode lichamen van onschuldige kinderen, wier ziel eeuwig geluk geniet, zijn overgedragen aan de beul. De zonen werden gedwongen (vreselijk ding) om de lichamen van hun moeder naar de beul te dragen. Zelfs de kruisen [van het graf] zelf (een teken, een herinnering aan onze verlossing die zo eerbiedwaardig is in de Kerk, zeg ik, zijn niet beter behandeld. Ze werden schandelijk verbrand, en alleen omdat ze op de graven stonden van die ongelukkige slachtoffers van onwetendheid en bijgeloof.

Wat een flagrante onrechtvaardigheid in de veroordeling van die mensen die een onberispelijk leven hebben geleid en pas het ongeluk hebben gehad om op een binnenplaats te worden begraven nadat daar al een vermeende heks is begraven! Ze worden

uitgeroepen tot heksen en tovenaars. Ze worden overgedragen aan de beul om hun lichaam te verbranden. Er wordt zelfs aangenomen dat ze veel zwaarder gestraft zouden zijn als ze nog leefden. Maar laat hun lichamen worden verbrand met spot en schande, zodat dit als voorbeeld kan dienen voor hun medewerkers.

Waar zijn de wetten die een dergelijke uitspraak rechtvaardigen? Men erkent dat er geen wetten zijn, anderzijds beweert men nogal koeltjes als rechtvaardiging dat het de lokale gewoonte is. Welke veelheid van tegenslagen volgen erop? Veel arme zieke mensen en vrouwen die al op het punt stonden te bevallen, vluchten en sterven op straat. Ze troosten zich met de gedachte dat ze een dergelijke schande niet zouden hoeven te doorstaan, althans niet na hun dood.

De inwoners, doordrenkt met een constante angst, staan klaar om hun huizen en boerderijen te verlaten voor een andere plek. Kortom, alles is in verwarring. Dat het gewone volk, dat vaak zeer weinig op de hoogte is, vervalt in losbandigheid, dat wekt medelijden maar verbaast me niet. Maar dat degenen die als de meesters in Israël [officiële bestuurders] worden beschouwd, zulke monsterlijke misbruiken goedkeuren en rechtvaardigen, die volkomen in strijd zijn met de rede, dat gaat mijn bevattingsvermogen te boven, en brengt me in zo'n staat van woede dat ik me gedwongen voel mijn pen neer te leggen, anders word ik verscheurd buiten de grenzen van respect die ik haar karakter verschuldigd ben.